

**Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України “Про
затвердження Положення про обов’язкові економічні нормативи та інші
вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами
небанківських фінансових установ, які мають право надавати фінансові
послуги з надання гарантій, та про внесення змін до деяких нормативно-
правових актів Національного банку України”**

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання

Національний банк України (далі – Національний банк) відповідно до вимог пункту 7 Прикінцевих положень Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг” від 12.09.2019 № 79-ІХ (далі – Закон № 79) уповноважений як правонаступник Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг), здійснювати повноваження та виконувати функції з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг, починаючи з 01.07.2020 та в межах повноважень, установлених Законом України “Про Національний банк України” від 20.05.1999 № 679-ХІV (далі – Закон про Національний банк) та Законом України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12.07.2001 № 2664-ІІІ (далі – Закон про фінансові послуги).

Станом на 01.10.2021 ліцензію на провадження діяльності з надання фінансових послуг, а саме на надання гарантій, мали 140 небанківських фінансових установ, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк (далі – гаранті).

За даними звітності за три квартали 2021 року, отриманої Національним банком від гарантів, встановлено, що станом на 01.10.2021 14 гарантів (10% від загальної кількості) не дотримувалися нормативу адекватності капіталу, 30 гарантів (21,4% від загальної кількості) не дотримувалися нормативу запасу ліквідності. Також виявлено, що у 12 із 14 гарантів, які станом на 01.10.2021 мали укладені договори про надання гарантій, загальна сума гарантій, наданих кожним окремо взятим гарантом, перевищує 10 млн грн, водночас у п’яти з них сума наданих гарантій перевищує розмір статутного капіталу (у двох гарантів – у 232 рази та в 682 рази).

Проблемою, що пропонується розв’язати шляхом державного регулювання у формі нормативно-правового регулювання діяльності небанківських фінансових установ, є перегляд чинних обов’язкових нормативів достатності капіталу та ліквідності гарантів, у першу чергу порядку їх розрахунку, а також встановлення нових обов’язкових нормативів якості активів та ризиковості операцій гарантів, інших вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами гарантів.

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Магузка Ярослав Васильович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000BD11000082490000

Дійсний до: 15.09.2023 14:27:52

Національний банк України

V/33-0008/112593

від 21.12.2021 16:20:08

На сьогодні обов'язкові нормативи, інші показники і вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами гарантів, установлені Положенням про обов'язкові фінансові нормативи та вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами фінансових установ, що отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з надання гарантій та поручительств, затвердженим розпорядженням Нацкомфінпослуг від 30.05.2019 № 980, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 15.10.2019 за № 1113/34084 (далі – Положення про обов'язкові фінансові нормативи гарантів), оскільки згідно з пунктом 3 Прикінцевих положень Закону № 79 акти Нацкомфінпослуг, видані до 01.07.2020, діють до визнання їх такими, що втратили чинність, відповідними нормативно-правовими актами Національного банку, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, прийнятими в межах повноважень, установлених Законом про фінансові послуги. Тобто, для перегляду чинних обов'язкових нормативів потрібно внести зміни до Положення про обов'язкові фінансові нормативи гарантів. У Національного банку немає повноважень уносити зміни до нормативно-правових актів Нацкомфінпослуг, але Національний банк на підставі Закону № 79 з 01.07.2020 отримав повноваження щодо розроблення і затвердження нормативно-правових актів з питань, що належать до його повноважень, обов'язкових до виконання учасниками ринків фінансових послуг, а також щодо встановлення обов'язкових критеріїв і нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, додержання правил надання фінансових послуг та інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами (пункти 1, 4 частини першої статті 28 Закону про фінансові послуги, частина друга статті 56 Закону про Національний банк).

Вищезазначена проблема не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів, оскільки вона стосується реалізації повноважень Національного банку щодо розроблення і затвердження нормативно-правових актів установлення обов'язкових критеріїв і нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, додержання правил надання фінансових послуг та інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами. Так само не може бути розв'язана проблема за допомогою чинних регуляторних актів, оскільки в Національного банку немає повноважень уносити зміни до нормативно-правових актів Нацкомфінпослуг, а нормативно-правові акти Національного банку, що встановлюють для гарантів обов'язкові критерії й нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами, немає.

Суб'єктами, на яких вищезазначена проблема справляє негативний вплив, є гаранті, принципали та інші клієнти й споживачі фінансових послуг гарантів,

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Магузка Ярослав Васильович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000BD11000082490000

Дійсний до: 15.09.2023 14:27:52

Національний банк України

V/33-0008/112593

від 21.12.2021 16:20:08

кредитори, у тому числі бенефіціари за наданими гарантіями.

II. Визначення цілей державного регулювання

Проект постанови Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про обов’язкові економічні нормативи та інші вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами небанківських фінансових установ, які мають право надавати фінансові послуги з надання гарантій, та про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України” (далі – регуляторний акт) розроблено з метою встановлення обов’язкових економічних нормативів та інших вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами гарантів. Цілями державного регулювання є забезпечення фінансової надійності гарантів та захист інтересів їх кредиторів, споживачів їх фінансових послуг.

III. Визначення та оцінка усіх прийнятих альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваги обраного способу

Альтернативним способом є залишення наявного стану нормативно-правового регулювання гарантів та прийняття Національним банком індивідуальних рішень про застосування до гарантів, які не виконують обов’язкові нормативи та/або інші вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами, заходів впливу, які в тому числі зобов’язуватимуть гарантів ужити заходів для усунення та недопущення в подальшій діяльності виявлених порушень, поліпшення фінансового стану гаранта, підвищення ефективності функціонування системи управління ризиками тощо.

Серед недоліків альтернативного способу є необхідність значних витрат ресурсів та часу для його реалізації Національним банком, а також створення негативних наслідків для гарантів у результаті застосування до них заходів впливу, у тому числі матеріальних та репутаційних.

Отже, застосування такого альтернативного способу досягнення зазначених цілей та розв’язання проблеми таким способом не є прийнятним.

Іншим альтернативним способом досягнення встановлених цілей є прийняття запропонованого регуляторного акта. Перевагами цього способу є встановлення для гарантів обов’язкових нормативів та вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами, та надання їм часу для приведення своєї діяльності у відповідність з вимогами регуляторного акта.

Недоліками такого способу може бути ймовірна потреба додаткових витрат гарантів (їх учасників) на докапіталізацію (збільшення статутного капіталу гаранта) для приведення активів гаранта у відповідність до вимог регуляторного акта. Разом з тим, потреба в докапіталізації за рахунок додаткових внесків учасників та/або третіх осіб може виникнути лише в тих гарантів, які не мають можливості реалізувати частину тих активів, що не належать до категорії

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Матузка Ярослав Васильович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000BD11000082490000

Дійсний до: 15.09.2023 14:27:52

Національний банк України

V/33-0008/112593

від 21.12.2021 16:20:08

прийнятних, і тим самим збільшити частку прийнятних активів. До того ж усунення гарантом порушень, що спричинили невиконання гарантом обов'язкових нормативів, та за які до гаранта Національний банк застосував заходи впливу, так само може потребувати додаткових витрат гаранта.

Ураховуючи зазначене вище, Національний банк вважає, що варіант прийняття запропонованого регуляторного акта є найбільш прийнятним та ефективним способом досягнення зазначених вище цілей.

IV. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми, і відповідні заходи

Регуляторний акт передбачає затвердження Положення про обов'язкові економічні нормативи та інші вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами небанківських фінансових установ, які мають право надавати фінансові послуги з надання гарантій (далі – Положення), яке встановлює:

1) перелік обов'язкових економічних нормативів, які мають виконувати гаранти [норматив достатності (адекватності) капіталу; норматив максимального ризику на одну особу; норматив максимального ризику на групу пов'язаних осіб; норматив великого ризику; норматив запасу ліквідності; норматив якості активів], формули, за якими здійснюється розрахунок цих нормативів, а також нормативні значення обов'язкових нормативів;

2) інші вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами гарантів: щодо обов'язкової наявності в гаранта внутрішньої методики (положення) оцінювання суттєвих ризиків, притаманних діяльності з надання гарантій, а також застосовування ефективних процедур своєчасного виявлення, оцінки, моніторингу, контролю та управління зазначеними ризиками.

Гарант зобов'язаний виконувати обов'язкові економічні нормативи та інші вимоги, установлені цим Положенням, щодня, станом на будь-яку дату.

Контроль за дотриманням гарантами обов'язкових нормативів та інших вимог Положення здійснюватиметься структурними підрозділами Національного банку, що відповідають за здійснення нагляду (безвізного нагляду та нагляду у формі інспекційних перевірок) на ринках небанківських фінансових послуг. Взаємодія та обмін інформацією між Національним банком та гарантами здійснюватиметься згідно зі статтею 57 Закону про Національний банк, статтями 29 та 30 Закону про фінансові послуги в порядку, установленому нормативно-правовими актами Національного банку з питань здійснення Національним банком безвізного нагляду на ринках небанківських фінансових послуг або з питань проведення інспекційних перевірок діяльності учасників ринків небанківських фінансових послуг.

Регуляторний акт також уносить зміни до підпункту 4 пункту 9 розділу III Положення про застосування Національним банком України заходів впливу у сфері державного регулювання діяльності на ринках небанківських фінансових

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Матузка Ярослав Васильович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000BD11000082490000

Дійсний до: 15.09.2023 14:27:52

Національний банк України

V/33-0008/112593

від 21.12.2021 16:20:08

послуг, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 01.02.2021 № 12. Ці зміни полягають в узгодженні між собою термінології нормативно-правових актів Національного банку та передбачають заміну слів “обов’язкових фінансових нормативів” словами “обов’язкових економічних нормативів”.

Положення набирає чинності з 01.09.2022. З цієї ж дати визнається таким, що втратило чинність, Положення про обов’язкові фінансові нормативи гарантів, яке одночасно виключається з Переліку нормативно-правових актів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України з питань нагляду за діяльністю учасників ринків фінансових послуг, що застосовуються Національним банком України з 01.07.2020 [додаток до постанови Правління Національного банку України від 25.06.2020 № 85 “Про забезпечення здійснення повноважень та виконання функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг з питань нагляду за діяльністю учасників ринків фінансових послуг” (зі змінами)].

Інформування про вимоги регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його офіційного опублікування на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку з урахуванням необхідності встановлення достатнього строку для впровадження змін до нормативно-правових актів Національного банку України у сфері нагляду та офіційного повідомлення Національним банком про подальші зміни нормативів та методики їх розрахунку не пізніше ніж за місяць до введення їх у дію.

Ступінь ефективності цього регуляторного акта оцінюватиметься за результатами аналізу показників діяльності гарантів, наведеними в розділі VII.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Вимоги регуляторного акта обов’язкові для виконання всіма гарантами. Ризик як негативного, так і позитивного впливу зовнішніх чинників на дію цього регуляторного акта потенційно зумовлюється переважно змінами в законодавчих актах України, що може призвести до потреби внесення змін до цього регуляторного акта.

Упровадження вимог такого регуляторного акта не потребує додаткових витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень.

З боку гарантів для забезпечення дотримання ними нормативних значень обов’язкових економічних нормативів, установлених цим регуляторним актом, може виникнути потреба в докапіталізації гаранта.

Додаткових витрат для інших суб’єктів господарювання немає.

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням вимог цього регуляторного акта відбуватиметься в межах здійснення Національним банком

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Магузка Ярослав Васильович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000BD11000082490000

Дійсний до: 15.09.2023 14:27:52

Національний банк України

V/33-0008/112593

від 21.12.2021 16:20:08

нагляду за діяльністю гарантів із періодичністю, визначеною відповідними нормативно-правовими актами Національного банку.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

Реалізація акта не матиме негативного впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави, інші суспільні відносини.

Прийняття регуляторного акта дасть змогу зміцнити фінансовий стан гарантів, підвищити довіру до цього ринку з боку потенціальних користувачів фінансових послуг, підвищити конкурентоспроможність гарантів у порівнянні з банками, які надають фінансові (банківські) гарантії.

За результатами визначення очікуваних результатів прийняття регуляторного акта протягом усього строку його дії можна виокремити такі результати його дії для суб'єктів, на яких поширюється дія регуляторного акта.

Основними позитивними результатами прийняття регуляторного акта є:
забезпечення здатність гарантів своєчасно виконувати своїх грошові зобов'язання за наданими гарантіями шляхом збільшення в структурі активів гарантів питомої частки прийнятних (високоліквідних) активів;

зменшення ризиків операцій гарантів за допомогою встановлення нормативів максимального ризику та великого ризику, дотримання яких допоможе запобігти фінансовим труднощам у діяльності гаранта в разі невиконання принципалами своїх зобов'язань перед гарантом;

здійснення Національним банком контролю за дотриманням гарантами вимог цього акта.

2. Негативним наслідком дії регуляторного акта можуть стати додаткові часові та грошові витрати, пов'язані із забезпеченням реалізації вимог, установлених цим актом. Разом з тим, усунення гарантом порушень, які спричинили невиконання гарантом обов'язкових фінансових нормативів та за які до гаранта Національний банк застосував заходи впливу, так само може потребувати додаткових витрат гаранта. Недотримання гарантом вимог цього регуляторного акта матимуть такі ж наслідки, що й недотримання вимог чинного Положення про обов'язкові фінансові нормативи гарантів – застосування Національним банком до гаранта заходів впливу.

Таким чином, очікувані результати прийняття регуляторного акта матимуть позитивні наслідки для всіх суб'єктів, на яких поширюється дія регуляторного акта.

Ураховуючи специфіку сфери правового регулювання проекту постанови, не вбачається за можливе обчислення розмірів позитивних та можливих негативних наслідків його прийняття.

VII. Визначення показників результативності акта

Показниками результативності регуляторного акта є:

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Магузка Ярослав Васильович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000BD11000082490000

Дійсний до: 15.09.2023 14:27:52

Національний банк України

V/33-0008/112593

від 21.12.2021 16:20:08

1. Кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта.

Регуляторний акт поширюватиметься на гарантів, загальна кількість яких станом на 30.09.2021 становила 140.

2. Розмір коштів і час, що витратимуться суб'єктами господарювання та/або фізичними особами, пов'язаними з виконанням вимог акта.

Як зазначалося вище, можливі витрати суб'єктів господарювання (гарантів) будуть пов'язані з потребою докапіталізації (збільшення статутного капіталу), потреба в докапіталізації за рахунок додаткових внесків учасників та/або третіх осіб може виникнути лише в тих гарантів, які не мають можливості реалізувати частину тих активів, які не належать до категорії прийнятних, і тим самим збільшити частку прийнятних активів. Станом на 01.10.2021 потенційна потреба гарантів у докапіталізації оцінюється в 405 млн грн (за умови настання найбільш несприятливого сценарію, якщо всі активи, які не входять до категорії прийнятних, виявляться неліквідними), однак ця сума залежить від якості активів і може бути значно меншою. Для приведення гарантами своєї діяльності у відповідність до вимог регуляторного акта надається достатній строк.

Витрат коштів і часу фізичних осіб, пов'язаних із виконанням вимог акта, не передбачається.

3. Кількість гарантів, які порушили обов'язкові фінансові нормативи та вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами.

За даними звітності гарантів станом на 30.09.2021 14 гарантів (10% від загальної кількості не дотримувалися нормативу адекватності капіталу), 30 гарантів (21,4% від загальної кількості) не дотримувалися нормативу запасу ліквідності.

4. Кількість застосованих до гарантів заходів впливу щодо порушень обов'язкових економічних нормативів та вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами.

Станом на 31.10.2021 заходи впливу за порушення обов'язкових фінансових нормативів були застосовані до трьох гарантів.

5. Прийнятні активи гарантів.

За даними звітності гарантів станом на 30.09.2021 прийнятні активи за балансом гарантів становили 2 443 млн грн.

VIII. Визначення заходів, з допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта

Відповідно до статей 3 та 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів з урахуванням Методики відстеження результативності регуляторного акта Національного банку України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 14.04.2004 № 471

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Магузка Ярослав Васильович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000BD11000082490000

Дійсний до: 15.09.2023 14:27:52

Національний банк України

V/33-0008/112593

від 21.12.2021 16:20:08

(зі змінами).

Відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься з використанням статистичних даних. Цільові групи осіб для опитування чи наукові установи не залучатимуться для проведення відстеження результативності цього регуляторного акта.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься протягом року з дня набрання чинності цим актом відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності", оскільки для відстеження результативності використовуватимуться статистичні дані.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься не пізніше двох років із дня набрання чинності регулятором актом.

Періодичне відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься один раз на кожні три роки, починаючи з дня закінчення заходів із повторного відстеження результативності регуляторного акта.

Інформування суб'єктів господарювання щодо основних положень регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

В. о. Голови
Національного банку України

Ярослав МАТУЗКА

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Матузка Ярослав Васильович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000BD11000082490000

Дійсний до: 15.09.2023 14:27:52

Національний банк України

В/33-0008/112593

від 21.12.2021 16:20:08